

Zaaknr. 605047
Kenmerk 890276

ADVIESNOTA AANVRAAG 1E FASE UITVOERINGSKREDIET BINNENBIJSTER, DEELGEBIED WESTELIJKE LANGSTRAAT FASE 2

Behandelend ambtenaar: S.T. Hofstra

Programmadirecteur: L. Nooteboom

Portefeuillehouder: K. van den Berg

Ambtenaar aanwezig bij Programmadirectie, Managementteam of Programma-overleg: Ja

Doel van de notitie: Besluitvorming door het AB over aanvraag uitvoeringskrediet Binnenbijster, een deelgebied van Westelijke Langstraat fase 2

Samenvatting: De eerste fase van de inrichting van natte natuurparel Westelijke Langstraat is in 2022 afgerond. Het project maakt onderdeel uit van het KRW-maatregelpakket. In de eerste fase is het grootste deel (ca. 95%) van het nieuwe watersysteem aangelegd en zijn alle maatregelen genomen om de meest kwetsbare kern van het N2000 gebied Westelijke Langstraat te beschermen tegen achteruitgang, plus een deel van de uitbreidingsopgave N2000 en NNB voor zover de gronden waren verworven. Tussen 2022 en 2024 zijn restpunten uitgevoerd en is de uitvoering van de Binnenbijster voorbereid.

In de tweede fase worden de resterende deelgebieden aangelegd als de grondverwerving dat mogelijk maakt, zoals nu het geval is voor polder Binnenbijster. Dit is een gebied van 60 hectare waarvan de grondverwerving nagenoeg gereed is en waar volledige inrichting kan plaatsvinden.

Advies: Het AB stemt in met het verstrekken van een uitvoeringskrediet voor de inrichting van de Binnenbijster, plus de voorbereiding van de overige onderdelen van fase 2, conform de bijgevoegde financiële bijlage.

AGENDEREN VOOR:

• Check financiële en juridische paragraaf	31 maart 2025
• Programma-overleg	3 april 2025
• Portefeuillehoudersoverleg	14 april 2025
• Dagelijks bestuur	22 april 2025
• Commissie Water en ruimte & Gezond water	4 juni 2025
• Algemeen bestuur	25 juni 2025

1. Bijlage(n) bij het besluit

1. Financiële dekking	894411
2. Investeringsbesluit	897951

Foto: Westelijke Langstraat

AANLEIDING/CONTEXT

De natte natuurparel Westelijke Langstraat

De Westelijke Langstraat is een natte natuurparel bestaande uit een combinatie van een Natura-2000 gebied en een deel van het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Ontwikkeling van deze natte natuurparel is een belangrijke KRW-opgave. Het gebied ligt op de Naad van Brabant, op de overgang van de hoge zandgronden in het zuiden van Brabant en het rivierengebied van de Maas en Waal. Door deze ligging komt er van nature veel kwelwater omhoog in de Naad van Brabant, waardoor hier veel veenontwikkeling heeft plaatsgevonden. Het veen is in het verleden deels ontgraven voor turfwinning, maar er is ook nog veel veen bewaard gebleven. Het natte veengebied is verkaveld in hele smalle percelen met veel sloten ten behoeve van de ontwatering. Zo werd het geschikt als hooiland en voor beweiding. Dat resulteerde in het zogenaamde slagenlandschap.

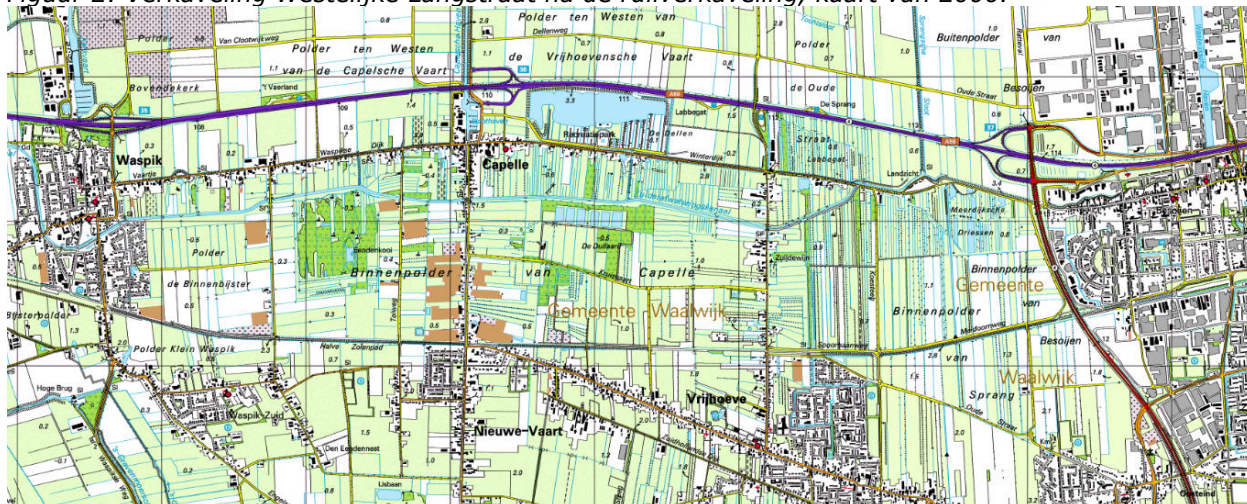
Tot de ruilverkaveling van de jaren 70, vorige eeuw was het slagenlandschap nog vrij goed in stand (zie figuur 1).

Figuur 1: Verkaveling Westelijke Langstraat vóór de ruilverkaveling, kaart van 1960.

Met de ruilverkaveling zijn echter veel kavels vergroot door de sloten te dempen en is de waterstand verlaagd ten behoeve van een efficiëntere landbouw (voornamelijk weidegrond maar in het zuidoosten ook veel mais akkers (zie figuur 2).

Figuur 2: Verkaveling Westelijke Langstraat na de ruilverkaveling, kaart van 2000.

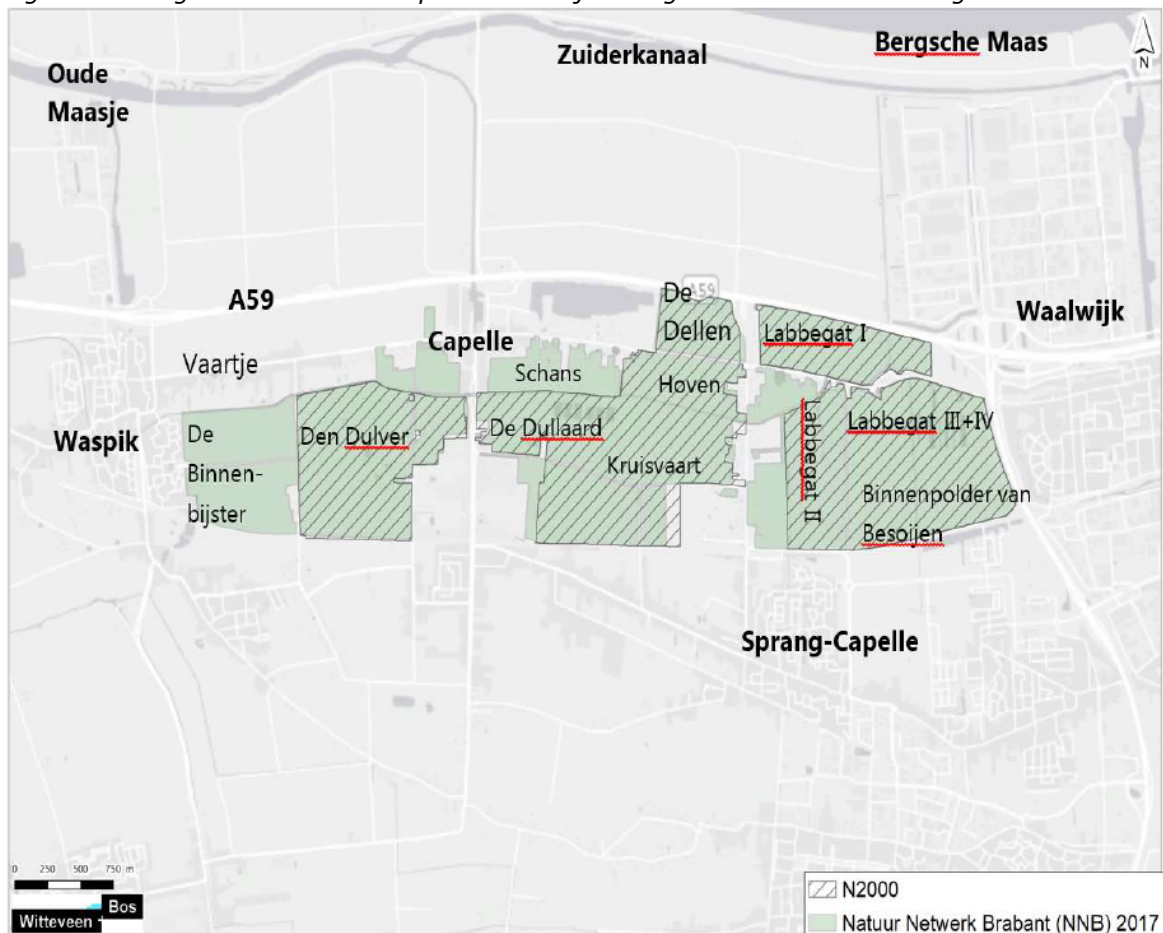

Na de ruilverkaveling zag men dat de combinatie van een laag landbouwpeil voor de landbouwgronden en een hoog waterpeil voor de al bestaande natuurgebieden (zoals de eendenkooi in Den Dulver, de petgaten in De Dullaard, de Dellen en Labbegat) tot problemen ging leiden. Er kwamen scheuren in gebouwen door inklinking van het veen in de landbouwgebieden met laag waterpeil en de natuurgebieden gingen toch verdrogen, ondanks het lokaal verhoogde waterpeil. Door de inklinking van de omringende landbouwgebieden kwam het natuurgebied Den Dulver hoger te liggen dan de omringende weilanden, terwijl het waterpeil juist hoger moest worden gehouden (het zogenaamde "omgekeerde bloempot effect"). Bovendien was de kwel in het gebied sterk verminderd doordat veel kwelwater naar het lage waterpeil in het ZAK (Zuidelijk Afvoer Kanaal) werd getrokken en op die manier snel via gemaal Keizersveer uit het gebied verdween en op de Maas werd gepompt.

Om dit probleem op te lossen werd het gebied tussen Waspik en Waalwijk en tussen de Rijksweg A59 en het Halve Zolenpad aangewezen als Natte Natuurparel. Een groot deel van Westelijke Langstraat heeft sinds 2004 de status Natura 2000. Het natuurontwikkelingsproject is voorbereid en wordt gezamenlijk gerealiseerd door provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer, gemeente Waalwijk en waterschap Brabantse Delta. De Binnenbijster is het meest westelijk gelegen deelgebied (een NNB-gebied).

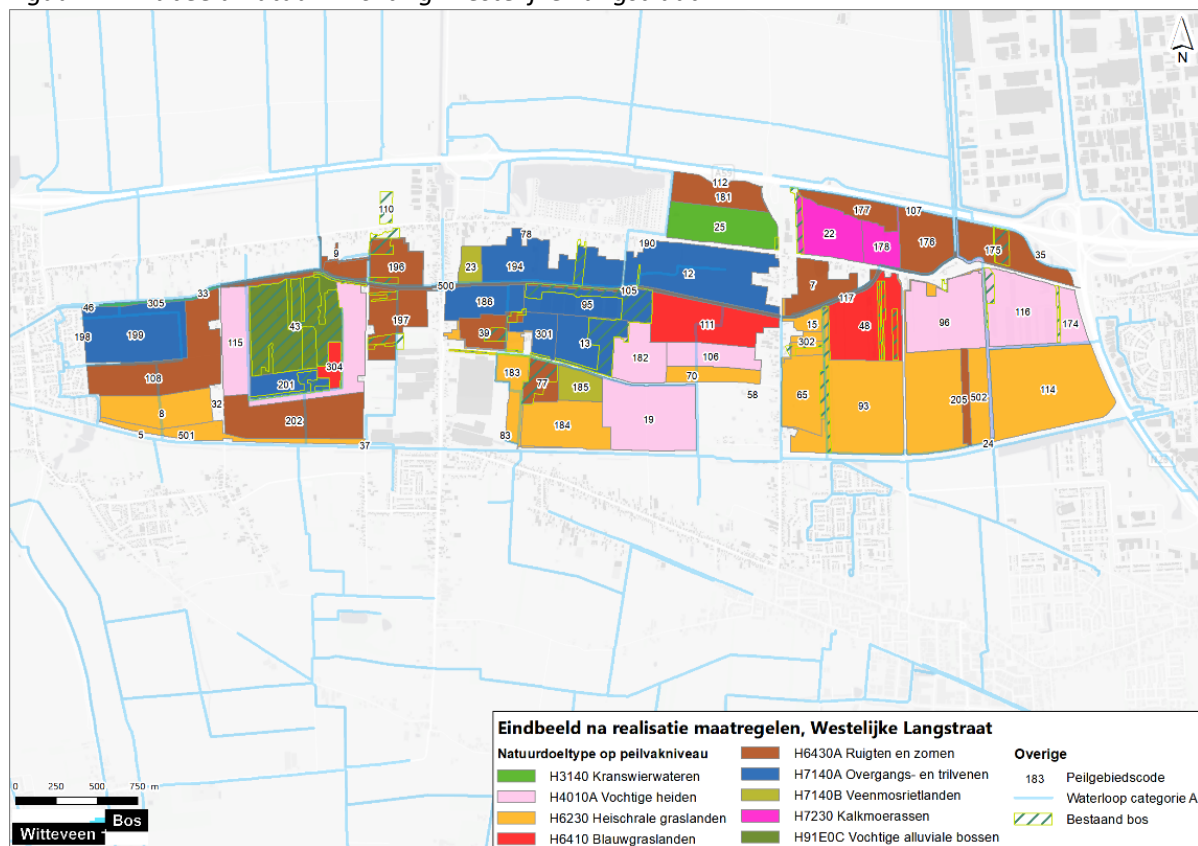
Figuur 3: Plangebied Natte Natuurparel Westelijke Langstraat inclusief de deelgebieden

Binnen het natuurproject Westelijke Langstraat is een splitsing gemaakt tussen fase 1 en fase 2. Met de vastgestelde plannen (PIP, MER, Peilbesluit en Projectplan Waterwet) zijn de ruimtelijke en watertechnische kaders geschept voor de totale natuurontwikkeling. Onderstaand figuur geeft het beoogde eindbeeld van de natuurontwikkeling.

Figuur 4: Eindbeeld natuurinrichting Westelijke Langstraat.

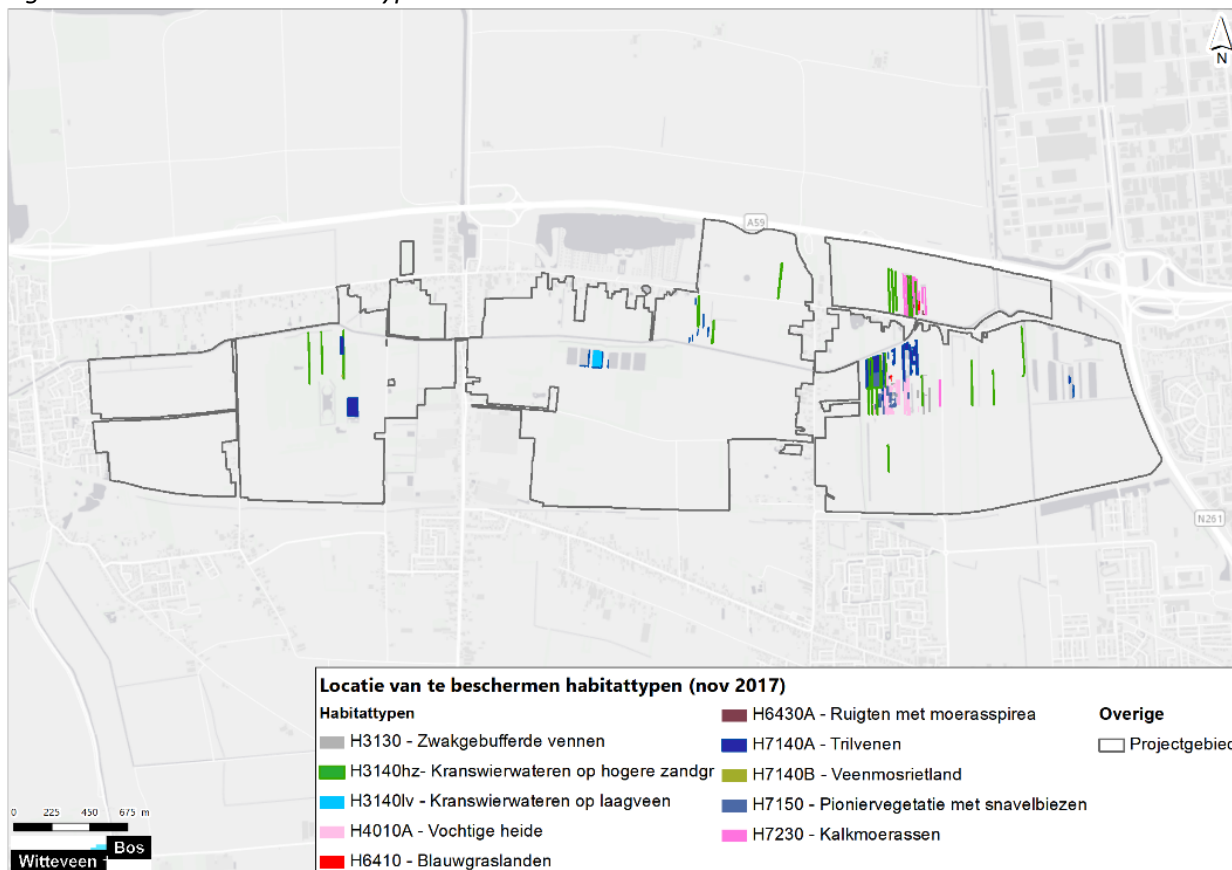

FASE 1: De reeds gerealiseerde maatregelen

In fase 1 zijn de maatregelen uitgevoerd die nodig waren voor de instandhouding van de meest kwetsbare N2000 gebieden. Daarmee werd de achteruitgang van de natuurkwaliteit van de kern van het N2000 gebied gestopt. In onderstaande figuur is de meest kwetsbare natuur aangegeven die (vóór 2022) beschermd moest worden tegen verdere achteruitgang of volledige verdwijning.

Figuur 5: De kwetsbare habitattypen N2000.

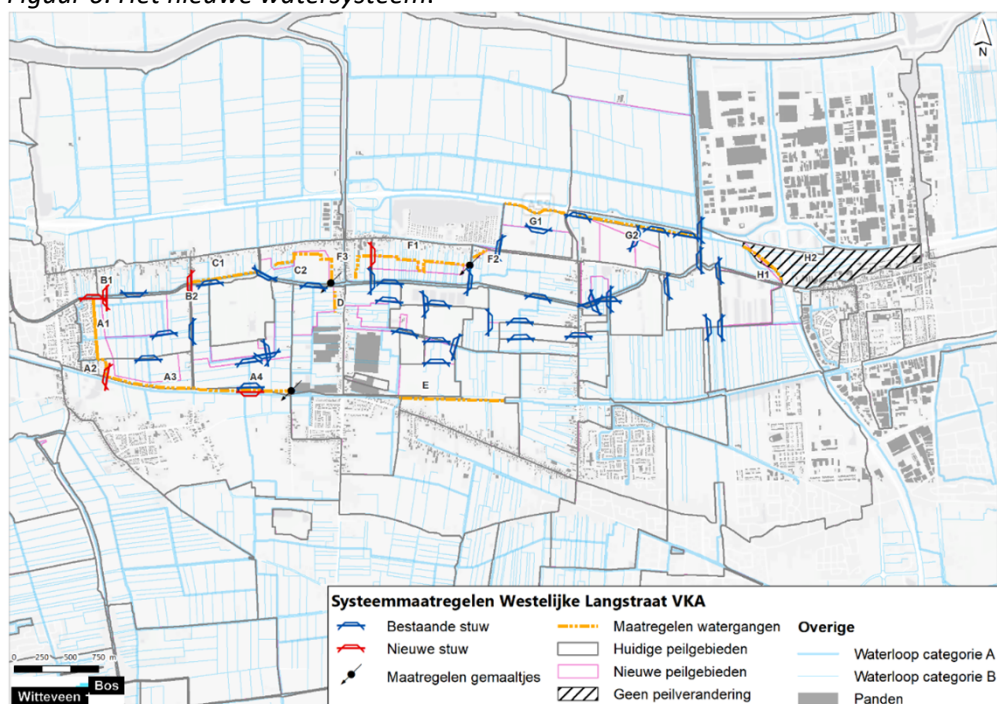

Een belangrijk onderdeel van de maatregel van fase 1 was het aanpassen van nagenoeg het hele watersysteem en het verhogen van het waterpeil in alle gebieden rondom de meest kwetsbare habitattypen. Het waterpeil in het ZAK kon flink worden verhoogd omdat parallel aan het project Westelijke Langstraat ook het project "Aanpassing Waterhuishouding Waalwijk" werd uitgevoerd, met als belangrijk onderdeel de realisatie het nieuwe gemaal "De Slagen" bij de Bergsche Maas, ten westen van industrieterrein Waalwijk. Hierdoor blijft veel kwelwater voor het gebied behouden. Ook werd het cultuurhistorisch bijzondere slagenlandschap weer grotendeels teruggebracht.

In onderstaande figuur 6 is het nieuwe watersysteem aangegeven, wat grotendeels al is uitgevoerd in fase 1.

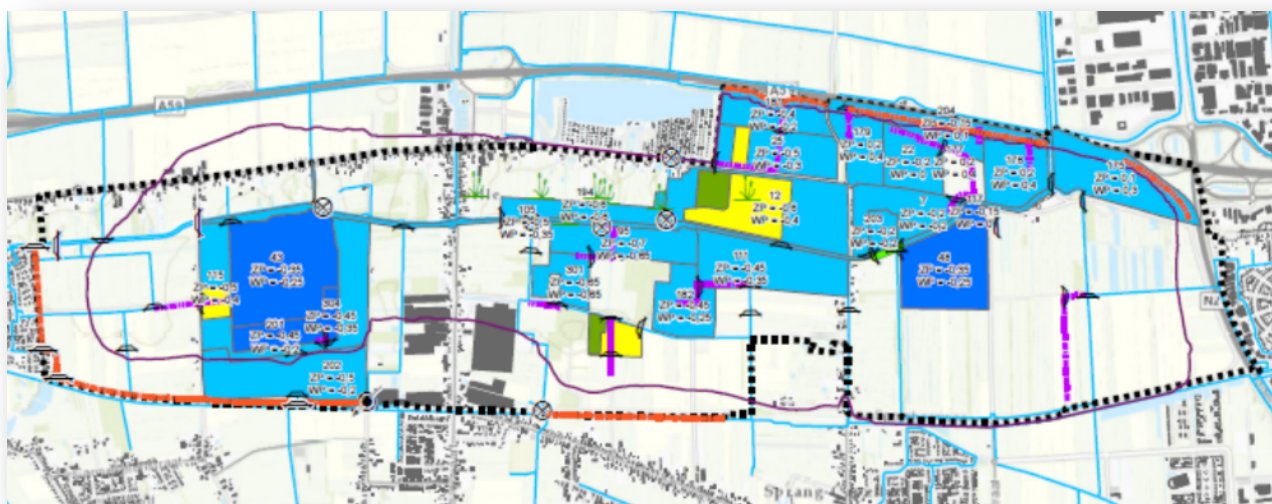

Figuur 6: Het nieuwe watersysteem.

In fase 1 zijn ook percelen van de uitbreidingsopgave van N2000 en delen van het NNB gebied ingericht, voor zover die op dat moment al beschikbaar waren voor inrichting. In onderstaande figuur zijn de resultaten van fase 1 zichtbaar: de blauwe vlakken geven aan waar het peil kon worden verhoogd na uitvoering van fase 1. De paarse lijn geeft de grens van de uitstraling van de peilverhoging weer. Binnen die grens zijn maatregelen uitgevoerd bij ca. 40 woningen en tuinen, om de nadelige effecten van de peilverhoging waar nodig op te heffen.

Figuur 7: Peilaanpassingen na uitvoering inrichtingsmaatregelen fase 1.

FASE 2: Nog te realiseren maatregelen

Fase 2 bestaat uit een ontwikkelfase en een beheerfase:

- De ontwikkelfase betreft de inrichting van de resterende natuuropgave (de uitbreidingsdoelstelling van de N2000 gebieden van de Westelijke Langstraat en de resterende NNB gebieden). Dit wordt in deelgebieden uitgevoerd, zodra de grondverwerving dat toelaat. De Binnenbijster is het eerste deelgebied wat kan worden ingericht. Ook het aanvullend afplaggen hoort bij fase 2, als uit de monitoring blijkt dat dit nodig is voor de terugkeer van de kwel en de daarbij behorende boogde natuurontwikkeling.
- De beheerfase heeft betrekking op de peilaanpassingen, het beoordelen van de monitoring, de loketfunctie voor vragen/meldingen/klachten en het bijsturen waar nodig in overleg met projectpartners.

In onderstaande figuur 8 is aangegeven welke maatregelen in fase 2 moeten worden uitgevoerd.

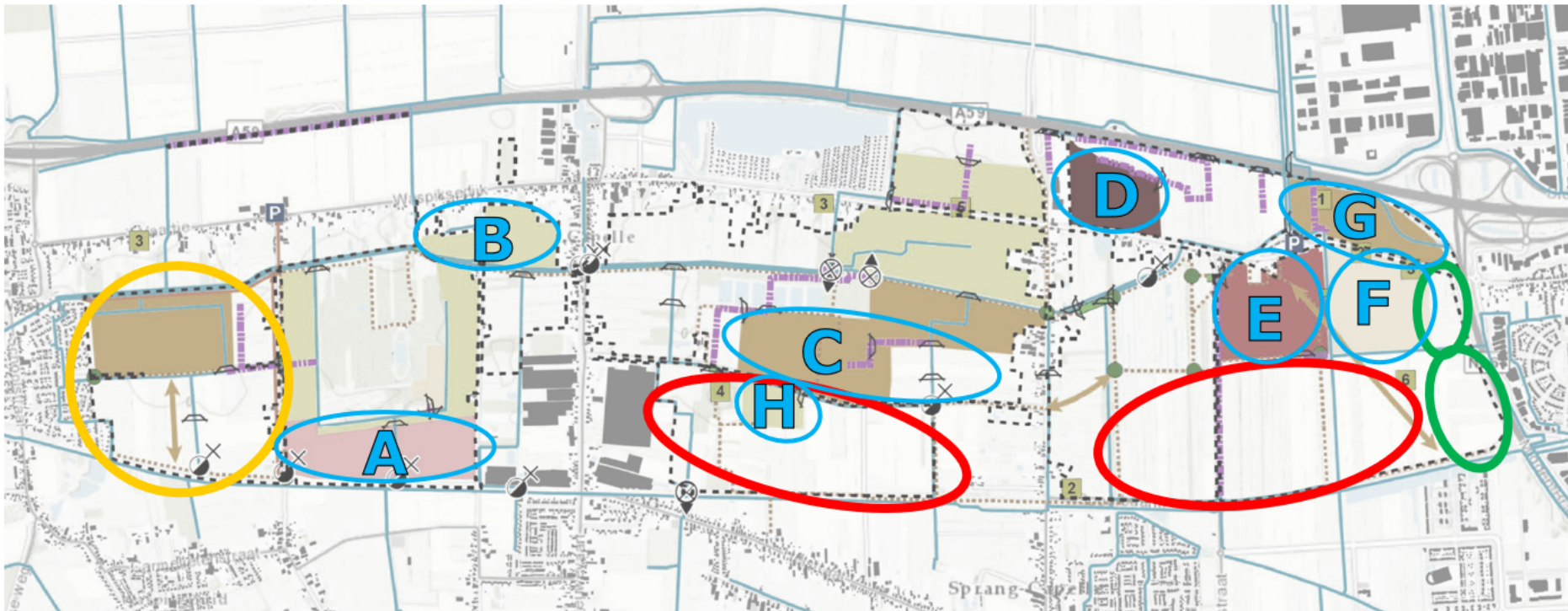
Behalve de inrichting van de laatste deelgebieden moeten er dus mogelijk nog gebieden worden afgeplagd waar in fase 1 al wel het waterpeil is verhoogd maar nog niet is geplagd. Om te besparen op het afplaggen hebben we in fase 1 nog niet alle gebieden afgeplagd die daarvoor potentieel in aanmerking komen, maar monitoren we eerst enkele jaren om te kijken of alleen het verhogen van het waterpeil al voldoende is om de kwel terug te brengen en daarmee de beoogde natuur. Als dit niet voldoende gebeurt en/of als de natuur zich onvoldoende herstelt zonder aanvullend afplaggen dan zal dat in fase 2 alsnog gebeuren.

Aan de hand van Monitoring Natuurdoeltypen (NDT; uitgevoerd door de provincie) en de monitoring van grondwater (kwalitatief en kwantitatief; uitgevoerd door het waterschap) en in afstemming met de recent uitgevoerde natuurdoelanalyses (NDA) wordt bepaald of de peilverhogingen voldoende zijn en of extra afplaggen nodig is. Naast de te nemen maatregelen wordt ook de grondverwerving gecontinueerd (uitvoering provincie).

In onderstaande figuur wordt met gekleurde cirkels aangegeven welke maatregelen in fase 2 zullen worden genomen.

Figuur 8: Uitvoeringsmaatregelen in fase 2, inclusief legenda.

- **Blauw:** Afplaggen van in fase 1 ingerichte gebieden indien de monitoring daar aanleiding toe geeft.
 - o Oppervlakte totaal = 127 ha: (A=24, B=10, C=21, D=15, E=20, F=19, G=13 en H=5 ha).
 - o We gaan ervanuit dat maximaal 75 % (= 95 ha) hiervan daadwerkelijk geplagd zal moeten worden.
- **Oranje:** Binnenbijster (60 ha.).
 - o Via een gebiedsproces met belanghebbenden/aanwonenden is tussen 2021 en 2024 een inrichtingsplan opgesteld (vertraagd door corona).
 - o Dit deelgebied is gereed voor Inrichting. Daarna via openbare verkoop ter beschikkingstelling voor particulier natuurbeheer.
- **Rood:** Gebieden die nog moeten worden verworven (125 ha.).
 - o Inrichtingsmaatregelen moeten nog nader worden uitgewerkt. Deze gebieden zijn met name bedoeld voor peilopzet en daardoor is de verwachting dat het qua inrichtingsmaatregelen beperkt blijft tot slotenpatroon met singels.
- **Groen:** Aanplant bos (15 ha.) Onder andere ter compensatie van in fase 1 gekapte bomen. In 2024 reeds grotendeels gerealiseerd.

De maatregel die nu kan worden gerealiseerd is het inrichten van de Binnenbijster. De grondverwerving van deze polder is nagenoeg gereed en volledige inrichting kan plaatsvinden. Het inrichtingsplan van de Binnenbijster is samen met belanghebbenden en bewoners van het aangrenzende deel van Waspik opgesteld en vastgesteld. In onderstaande figuur 9 is het inrichtingsplan schematisch weergegeven. Hiermee wordt 60 ha natte natuur gerealiseerd. Na inrichting zal de provincie de ingerichte natuur openbaar verkopen aan geïnteresseerden die deze natuurgebieden willen beheren.

Met het in deze adviesnota aangevraagde uitvoeringskrediet wordt het eerste deelgebied van fase 2, de Binnenbijster, 60 ha natte natuurschap, ingericht.

Ook vindt de voorbereiding plaats van de realisatie van de overige maatregelen van fase 2. Het project draagt bij aan de doelen van de KRW (betere waterkwaliteit).

Inrichting van dit gebied helpt bij het van het slot halen van provincie Noord-Brabant vanwege de stikstofproblematiek. Het project maakt ook onderdeel uit van de KRW-opgave en draagt zowel bij aan

een betere waterkwaliteit als aan het tijdig voldoen aan de KRW-vereisten voor het waterlichaam Dongekanalen.

De uitvoering van de Binnenbijster was eerst gepland in 2024, maar de uitvoering moest wachten op nieuwe gelden vanuit het rijk (Landelijk Programma Natuur (LPN) fase 2). Die gelden zijn najaar 2024 beschikbaar gekomen. De randvoorwaarden van LPN-fase 2 zijn anders dan bij LPN-fase 1. Bij fase 1 werd de uitvoering van de natuurinrichting geheel gefinancierd door de provincie, omdat dit nog onder de oude PAS/N2000 regeling was opgestart. In fase 2 werken we weer met de gangbare bijdragen van waterschap en derden voor de inrichting van natte natuurplekels, waarbij het waterschap 50% bijdraagt aan de hydrologische maatregelen. Aangezien in fase 1 nagenoeg het hele watersysteem al is ingericht blijft de bijdrage van het waterschap aan fase 2 beperkt. In de financiële bijlage is dit beschreven. De provincie financiert de resterende 50% van de hydrologische en 100% van de natuurinrichtingsmaatregelen. Indien mogelijk zal de provincie na verkoop van de ingerichte gronden een deel (50%) van de natuurinrichtingskosten verhalen op de eindbeheerder van het natuurgebied.

KANTTEKENINGEN EN RISICO'S

Het waterschap loopt geen bijzondere risico's met de inrichting van dit gebied.

Het project draagt bij aan het tijdig voldoen aan de KRW-vereisten voor het waterlichaam Dongekanalen.

FINANCIËLE DEKKING

Zie financiële bijlage.

UITVOERING

De inrichting van de Binnenbijster is gepland voor de tweede helft van 2025. Het IPM-team Westelijk Langstraat voert de regie, onder leiding van het waterschap met ondersteuning van twee medewerkers van de provincie uit de manifestpartner pool. De voorbereidingen hebben grotendeels al plaatsgevonden en de aanbesteding zal zomer 2025 plaatsvinden, na verkrijging uitvoeringskrediet. Nazorg en afhandeling restpunten zal in 2026 plaatsvinden.

Vorbereiding en uitvoering resterende maatregelen fase 2 zijn tussen nu en 2027/28 gepland.

COMMUNICATIE

Het waterschap heeft de regie en voert de communicatie over de inrichting met de betrokken partijen en bewoners. De aannemer zal de communicatie over de uitvoering van de werkzaamheden met de stakeholders en de bewoners in de streek voeren.

RELATIE MET BELEIDSVELDEN

Winnend Samenwerken in Brabant

Geen relatie

Bijdrage aan doelen voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Het project leidt tot een meer duurzame inrichting van het gebied. Bij de uitvoering worden de richtlijnen van duurzaam GWW gevolgd en het beleid van het bestuur van het waterschap.